

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt VII. Copiarum, & Legati traiectio. Sessio prorogata. Poli morbus, adeoque dimissa Legatio. Montanum inter ac Madruccium dissidia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

CAPVT VII.

Copiarum, & Legati traiectio. Sessio prorogata. Poli morbus, adeoque dimissa Legatio. Montanum inter ac Madructium dissidia.

AT quò rerum seriem resumamus, 13. Iulij Tridentinus cum insigni nobilium virorum comitatu obuiam Farnesio Legato processit Rouereturum vsque, oppidum haud longe positum, vbi Farnesium tertiana febris inuaserat. Interea ad Musarelum pagum, duobus a Tridento passuum millibus distantem, & iustrata Pontificiæ copiarum, & traiectarum. ^b Ibi opiparo conuiuio à Madructio excepti Purpurati omnes, Octavius Farnesius, supremus militum ductor, Ioannes Baptista Sabellus, summus equitum magister, Alexander Vitellius, Præfectus peditum, Iulius Virinus, Fredericus Sabellus, & Sfortia Pontificis nepos, tribuni militum, alique præterea supra sexcentos, seu manipulorum duces, seu nobilitate clari, qui omnes mensæ assiderunt. Prandium insuper militare vniuersis copiis distributum, quæ duodecim peditum millia, & octingentos Italicos equites complectebantur, præter quingentos voluntarios milites, qui seu studio Religionis, seu gloriæ desiderio gratis confluerant. Mox eodem die instructis ordinibus exercitus prope Tridentina mœnia iter fecit, & quinto procul lapide ad Lauisum pagum confedit.

Substitit morbi causâ Farnesius Rouereti, quò illius inuisendi gratiâ Cardinales omnes Tridento se contulerant: & inter eos Ceruinus, vetus Farnesij familiaris, voluit commorari ibi ad curandam amici valetudinem, ratus, in eo grati animi officium vnâ cum publico bono coniungi. Polus ante menssem ex infirma valetudine Patauium abierat, cui communicabantur ibidem à Collegis grauiora negotia, ac præsertim digestum Decretum de Iustificatione; ^d eiusque sententia libenter excipiebatur: cum tamen is minime conualesceret, ^e Legatione solutus est, Romamque reuocatus. Hinc Montanus non primus modò, sed vnicus Concilio præfuit, cui non modicam incusserant sollicitudinem inopinata Pontificis sensa, recentibus literis sibi perscripta, quibus Sessionis prorogationem improbat. Idcirco in Cœtu diei 28. adeoque pridie prætutæ Sessionis, nondum plenè habitâ suffragatione de Decretodogmatis, multoque minùs enucleato Episcoporum in suis Ecclesiis mansionis negotio, Legatus ipsos Patres prius testes appellauit inde.

^a Quæ sequuntur, existant in Actis Massarelli, & in 2. parte Actorum in Arce S. Angeli.

^b 26. Iulij, vt in Diario Massarelli.

^c 28. Iulij, vt in Actis Massarelli.

^d Apparere ex Literis Poli ad Legatos, s. 9.

^e 18. Octobris anno 1546. inter monumenta Ceruinorum.

^f 27. Octobris 1546. ex Actis in Arce S. Angeli.

^g 27. Octobris 1546. ex Actis in Arce S. Angeli.

^h 27. Octobris 1546. ex Actis in Arce S. Angeli.

ⁱ 27. Octobris 1546. ex Actis in Arce S. Angeli.

^j 27. Octobris 1546. ex Actis in Arce S. Angeli.

indefessi laboris operi assidue impensi, vel per illud triduum, quo supremus militum ductor, ac Pontificis copiarum sunt exceptæ. Adiecit; Quamquam argumenti difficultas & amplitudo obstiterent, ne omnino per id temporis absolueretur, & quæ Sessioni paranda erant perficerentur; tamen posse illam haberi omisâ rituum pompâ, cuiusmodi erant solenne Sacrum & Concio, conuocatisque postridi manè Patribus, quò tandem deliberarent de præparatis Decretis, quæ tria capita iam proposita, & per priuatos publicosque conuentus expensâ complectebantur. Duplici ex causa ad id se primum ostendit: Primò, quòd per literas exceperet, Pontificem à prorogatione plurimum abhorre: deinde, quòd Româ pariter à viris probatissimis significaretur, designatam Decretorum formam planissimè ibi probari, vnde eò securius eam stabilendam esse.

3 At contra Pacecus ait: Libenter se in Legati sententiam iturum, vbi per conscientiam liceret: sed plura summopere obstare; potissimum verò, quòd multa quæ definienda essent, nondum omnino Patrum trutinâ in conuentibus expensâ fuerant; nec posse vnico matutino cœtu pro dignitate perpendi. Satius itaque videri, si Sessio ad propinquum certum diem differretur. Hanc sententiam communiter ferè amplexi Patres. Asturiensis ac Pacensis addidere: Quando statutum fuerat, coniunctim de Fide ac moribus progrediendum, haud se intelligere, quânam Sessio celebrari posset, vbi de moribus vix leuiter actum fuerat.

4 His Montanus reposuit; Ex animi sui consilio manum statim postea impositum iri morum restitutioni, ne Synodi promissis derogaretur: cum tamen animaduerneret, Patrum vota communiter ad prorogationem inclinari, se nequiquam obstiturum. Solum itaque superesse, certone an incerto die Sessio habenda. Incertum sibi probari: nam si certus præfigeretur, vel propinquum eligerent, & res, præsertim ad emendationem spectantes, nondum adeò discussæ forent, vt discrimen vitarent ne fortè ad aliam prolationem cogerentur, auctoritatis constantiæque iacturâ: vel remotiorem statuerent, & interea Patres armorum metu iam nimium commotos inde dilapsuros, indecorâ Concilio Patrum infrequentiam relictâ, non sine periculo numquam amplius eos recuperandi. Conducibilius sibi videri, in arbitrio Patrum reponere, vt quâ liberet die Sessionem indicerent, capturi consilium & ab rerum in cœtibus, & ab armorum in Germaniæ statu.

Sed his pariter Pacecus obstiterit: Semper ad id vsque temporis certum diem Sessionibus præscriptum; consuetudinis mutatione

1546. grauitatem haud præ se ferri; præcipuè verò, vbi peculiaris effectus ratio illius retinendæ. Etenim potius quod est incertum quando nam futurum sit, concipi ab hominibus quasi incertum an sit futurum: concipi quidem certè ceu remotum, adeoque ante mentis oculos eam tenuem rei speciem obuersari, quam remotiora præcedunt. Quamobrem, si ad incertum diem Sessio indiceretur, id planè quod euitabatur effectum iri, Episcopos videlicet dilapsuros.

Idem sensere Aquensis & Turritanus, qui ad timidiore penitus feuerissimis coërcendos Synodum cohortabatur. At Corcyrensis, in iis quæ paulò antè significauerat obfirmatus, iterauit, Sibi opportuniùs videri de discessu vel translatione consilium habere, ne dum ipsi de Iustitia, quæ renascitur impius, agerent, incaute ab impijs opprimerentur.

* In Cœtu
17. die habito.

Pacecus satis gnarus quàm id permolestum Cæsari foret, sibi temperare non potuit, quin Præsulem obiurgaret, cur de re, quam à Præside non rogabatur, sententiam diceret: vnde aliqua inter eos exorta altercatio.

Post hæc dicturus ex ordine Materanus, Corcyrensis sententiam pluribus comprobauit: Perinde esse ibidem persistere, ac Deum tentare, & vniuersam Ecclesiam palmari dedecori exponere. Perspicuum sibi esse, licere Patribus inde secedere: tanti siquidem discriminis metu absentes absque dubio excusari ne accederent; presentes igitur, ne persistenter: alioqui peioris fore conditionis obsequentes, quàm contumaces. Percipi à se non posse, quo pacto contingeret, aliquos ibi esse, qui Concilium id temporis Tridenti vellet, cuius Concilij auctoritas in Patrum frequentia potissimum sita est; eam verò in dies minui. Dubium sibi non esse, quin Cæsar, si rempernosset, primus omnium translationem aliò comprobaret, vbi honestius vtiliusque considerent.

Edò impatientius Materani verba Pacecus audierat, quoad persuadendum efficaciora metuebat, & quò etiam additorem Caroli sensis hominem fore, cum Familiæ tum Ecclesiæ suæ causâ, putabat. Vbi verò Cæsarem ipsum quasi haud contraria cupientem appellari ab eo sensit, vim sibi amplius adhibere non valuit, quin seuerius in Materanum exclamaret: *De propositis rebus loquere, & de Cæsare, quod ignoras, omite.* Tum ad Præsidem conuersus, significauit, illius esse, Patres continere, ne extra rem propositam euagarentur.

Suum quisque imperium negligi libenter sinit in eo, quod agro animo imperat. Montanus itaque, cui querelæ Sarraceni minime displicebant, qui quæ haud grauatur tulisset, si ab Episcoporum imperu

petu grata quædam violentia Legatis ac Pontifici sic inferretur ad aliò deportandum Concilium, vt Cæsari de ipsis iure conueri non liceret; inuit tunc cum Paceco litem, quali aduersantem priori inter eos controuersia, de singulorum ad dicendum extra rem propositam libertate. Respondit itaque, Sui non esse consilij, Episcopos impedire, ne quid sentiant liberè promerent; neque pariter à Paceco impediendos: Sarracenum minùs reuerenter de Cæsare haud locutum, vt proinde corrigendus videretur: quod is attigerat, alienum à re proposita omnino non esse: & vbi ratio haberetur communis Patrum incolumitatis, par etiam fuisse, vt externo cuiuspiam aures præberent. Ex aduerso vsque ad eò Pacecus excanduit, & cum ipso Hispanorum nonnulli, ac præcipuè Stabienfis, vt pænè in tumultuationem res abierit: eà ægrè à Legato compressà, rogatæ ordine Patrum sententiæ. Plerique cum Paceco conuenere de certo Sessioni die indicendo; sed inter se seligendo discrepabant in eo.

8 Denique Legatus dixit; Cùm iam serior esset hora, & ad eò variarent sententiæ, nihil posse eo die confici; sed re Collegis comunicatâ, in alio cœtu postea deliberandum quid expediret: non tamen cuiquam denegandam formidandi libertatem; cum huiusmodi animorum motus ne ipsis quidem mancipiis prohiberi consueuerint: quin potius agendas gratias cuiuscumque monenti, quæ ad communem salutem spectarent. Sibi non esse in animo Concilium dimittere: cohortari se potius Patres ad laborum tolerantiam, constantiamque aduersus discrimina: sed cùm humanæ leges neminem ad ea compellant, quæ supra modum ardua existimantur; haud pariter æquum sibi videri, pœnam in eos statui, quibus inter angustias deesset animus ad persistendum paratus.

Obiecit Pacecus; Nisi certus præscriberetur dies, Concilium dissolutum iri Cæsare inuito, qui volebat Synodum nec interceptè continuari, nec aliò transferri: *Quod, inquit, ex certa notitia confirmo, non ex opinione, vt Materanus.* Tum Legatus, periculum ait dissoluendi Concilij non impendere ex incerto Sessionis die, sed ex armorum circumstrepentium terrore.

9 Post multa dimissus conuentus: sed intra biduum denuò ^{co. 30. Iulij.} actus, acerbius certamen habuit. Nam recitato perpensoque Iustificationis Decreto, quod Bituntinus parauerat, indixit Præses, vt futuro conuentui vnusquisque ad ferendam sententiam paratus adesset de quibusdam articulis in eo contentis: cumque iam Patres dimissurus esset, Pacecus obstitit, affirmans indicendam esse in diem certum Sessionem; numerata siquidem à nonnullis suffragia superioris

rioris congressus illi sententiæ plura fauere. Contrà Montanus, Oppositam sententiam vno vel altero suffragio duntaxat ab eis ferari; atque in tam exigua numeri inæqualitate habendam alunde rationem ponderis, quod accedebat ex Legati suffragio: præsertim vbi res ad agendi ritum spectaret, in quo peculiarem potestatem Præsides obtinebant. Hic nouo se aculeo punctum sensit: Peccatus; iniuriæ quippe sibi ducebat, sententiam quam tuebatur, parui ponderis haberi, ex conditione fautorum: negabatque, in iurisdictionem Legatis ea per se statuendi quæ Patrum iudicio commisissent.

Ambo vicissim incaluerant, sed intra fines vrbauitatis, cum Madruccius, postquam postremo loco Legatus dixerat, intercessit. Eiq̃ue planè idem contigit, quod illis qui studentes aliorum litterarum dirimere, ipsi præcipuè liti succedunt. *Perhorresco*, inquit, *cum inter vos summos Patres aliquid iracundius obstrepit: proinde vos rogo, uti sedatius, magisq̃ Christianè colloquamini. Me quoque hominem esse non letet, & lacepsitum quandoque ea promere, quæ me postmodum dixisse patereat.* Quibus verbis quasi diuinare visus est, quod mox planè futurum erat.

Hicce monitis commotus Montanus, perinde quasi alienæ correctionis indigus notaretur, vbi communis ipse omnium censor ac norma esse deberet, *Equidem*, respondit, *nullius verbi mihi confisus sum, quod minus piè, minus Christianè protulerim. Sed iam animaduerti, me non tam aliis præesse, quàm magistro subesse. Quod si blandiorem loquendi rationem à me quisquam exigat, eandem pariter ipse mecum adhibeat.*

Neque minus eà responsione perstrictum se Madruccius sensit, qui se obliquè carpi arbitrabatur, quasi plus æquo sibi arrogaret auctoritatis, quod in sua vrbe Synodus celebraretur; de quo aliquid fuisse submurmuratum rescuerat. Quapropter fusè copioseque verba à se dicta purgare institit, à quauis sinistra voluntate Præsides vellicandi; Illa se locutum non eo sensu, vt patratum aliquid exprobraret, sed quò longius arceretur, quod ex nimio disputatoris æstu suboriri potuerat, si quid per illum excidisset, quod penitentia postea causam præberet: id verò sæpius ab eo iteratum. Eius suas ibi res gestas ostendere nisus est, & in Synodum communiter obsequij plenas, & ex animo profectas, cuiusque singularem gratificandi.

Ad hæc Montanus: Quemadmodum, ait, libenter patiebaris à quocumque minoris notæ homine se priuatim corrigi, ita se velle Præsidis dignitatem publicè sustinere: minimè verò se magister subdi,

subdi, quales se gerebant erga ipsum Pacecus ac Madruccius: illis se tamquam dominis, sed non in eo loco, obsequium fateri. Dum admonebatur, ne quid excideret, cuius postea pœniteret, minarum speciem ab iis monitis præ se ferri: cum igitur ab omnibus communis dicendi libertas in Cœtu optaretur, eâ se quoque vti velle; adeoque difertè pronuntiare, nullum sibi Tridentini minis timorem incuti. Immeritò à se alios maiorem comitatem exigere, vt qui eam abundè præstitisset: etenim cum Præsibus superior sepositusque à ceteris locus deberetur; duos tamen prope se admissos, vt secum & cum suis Collegis non sederent modò, sed præfiderent; proinde se ab illis petere, vt intra suos quisque fines se contineret.

Eo verborum fonitu mirum in modum exarsit Pacecus: Putare se inhi, eam sibi, quippe tamquam Purpurato, sedem deberi; sed absque dubio deberi sibi libertatem loquendi, cuius possessionem tueri statutum apud se esse.

Quò diutiùs procedebat certamen, eò feruentiùs aestuabat, non absque Senatoriæ dignitatis dedecore, cum opus tandem fuerit, vt concors minorum Patrum vociferatio maiorum rixam verius quam disputationem abrumperet. Siquidem non modò complures per Christi viscera eos obsecrarunt, vt commoti animi sensa sacrosancta Synodi gloriæ immolarent; sed Petrus Tagliauia, Archiepiscopus Panormitanus, prouolutus in genua, coniunctis manibus, obortisque lacrymis idem supplex orauit; qui ob illud etiam singulare virtutis specimen meruit, vt à Montano, postea Romanam Sedem tenente, Purpurâ ornaretur.

12 Sedato itaque certamine, Massarellus, qui à Secretis Concilij erat, suffragationem superiori conuentu habitam retulit, in qua vigintiseptem incertum, vigintinouem certum diem Sessionis volebant. Præsides & ob animi commotionem, & ob explicata liberius sensa nimis in controuersiam progressus, adiecit rationibus, aliàs ad ductis ad suam sententiam propugnandam, tametsi minori asseclarum numero suffultam: Cum ij vigintinouem inter se discordarent de eodem certo die stabiliendo, sicut dictum est, eos certè in vnam eandemque sententiam omnino firmandam non coire; sed in varias diuidi, quarum singulis pauciora fauebant suffragia, quam quæ sententiam de incerto die complectebantur: atque vtrumque res esset, Ceruinum expectandum breuì reuersurum, & cum eo delibendum. Ita dimisso Cœtu, antequam Patres abirent, voluit Pacecus per Christianæ prudentiæ specimen abstergere si quid Legati animum offenderat dicto, & Patrum aures exemplo: rogauitque

Pars I.

A a a a

Monta-

1546.

Montanum, ut sua verba æqui bonique confuleret, sibi que, si quidquam eum laxisset, condonaret. Cui alter solâ capitis inclinatione respondit. Giennensis virtutem Madruccius est imitatus; cui pariter caput leui flexu Legatus inclinavit, nullo adiecto verbo. Tum verò Madruccius, Germani Principis actus spiritu, & huiusmodi supercilij prorsus impatiens, *Mea*, subiecit, *dicta quocumque libere modo accipito: nam meâ nihil refert; ego quippe nobilis tandem sum.* Hic tamen linguæ lapsus excusationem aliquam utique meretur; nulla enim iniuria animum altius ferit, quam ubi despicitur ab elatori aduersarij fronte is, qui ex vrbantate se illi submittit. At ignorabat ipse, post paucos annos futurum, ut eundem in Solio adoraret, eiusque pedes deoscularetur, cui tunc oblique ignobilitatem exprobrabat. Quæ sanè exprobratio nimis acerba contingit: quippe quæ tametsi ad interiorem labem, vel à nostra culpa protectam, haud spectet, adeoque apud sapientes viros existimationi nihil derogat, tamen nostram quamdam maculam ostentat; imaginariam quidem, sed quæ nos apud opinionem vulgi contemnendos reddit, quæque in vniuersam progeniem diffunditur, neque deleri potest tanto temporis spatio, quanto nobis vita deletur. Tum verò ictus huiusmodi acerbitas augetur, cum contumelia nec omnino falsa est, adeoque aspernabilis; nec omnino vera, adeoque tolerabilis. Quod in Montano planè accidebat, cui & hinc nobilitas affundebatur à Patruj splendore, non Purpurati modò, sed inter Purpuratos suâ virtute conspicui; & hinc adeò recens ea nobilitas accesserat, ut cognomen vnâ cum origine traxerit à S. Sabini monte, vulgari oppidulo Tusciæ, gentili cognomento *Giocorum* relicto.

Quapropter improviso probro intimè exulceratus, respondit: *Si tu es nobilis, haud equidem ignobilis sum: sed illo pergam, ubi nobiles nobis imponere non possint.* Ita inflammata iracundiâ abiere; variis pro ingeniorum varietate excitatis studiis, in aliis formidandi, in aliis incusandi, in aliis excusandi, in aliis præfagiendi, in cunctis diudicandi.

C A P V T VIII.

Iterùm agitur de translatione Concilij: & Cesaris repugnantia.

Hic euentus, in Legatorum animis altius fixit sedis mutandæ consilium; cum ibi non minùs ab exteriori hostium discrimine, quam ab interiore Domini auctoritate perturbarentur. Quare Ceruinus, qui, utpote extra certamen, purgatoris mentis